

Vplyv rodiny na agresivitu dieťaťa

Mária Majetić Hincová

Termín agresivity je pojatý veľmi rôznorodo. Od vrodenej pudovej reakcie po sociálne naučený spôsob správania. Pravda nachádza niekde uprostred. Na agresivitu vplyvajú aj psycho-neurobiologické aj sociálne vplyvy. Tie prvé zahŕňajú komplikácie v tehotenstve a pri pôrode ale aj nadmerná aktivita dieťaťa a jeho spánkové poruchy alebo malá slovná zásoba v predškolskom veku; tie druhé partii záporný vzťah matky k dieťaťu, tvrdý výchovný štýl ale napríklad aj permissívna výchova(dieťa potrebuje jasné ale nie príliš tesné hranice).

Vo svojej práci sa budem venovať vplyvu rodiny, ktorý je zo skupiny sociálnych vplyvov pôsobiacich na dieťa podľa mňa tým najkľúčovejším.

Prostredie rodiny je prvým a najdôležitejším citovým zázemím dieťaťa. Je primárnym zdrojom socializačných podnetov. Svojím vplyvom a osobným príkladom formuje vzťah dieťaťa k spoločnosti, vzdelaniu a životnému štýlu vôbec. Nevhodné správanie dieťaťa môže mať pôvod nielen v dieťati samotnom, ale súčasne platí, že dieťa je veľmi ovplyvňované svojimi najbližšími. Po nejakom čase začne napodobňovať rodičovské správanie a osvojí si ich vzorce vzájomného správania sa.(Train, A., 2001) Keď sa dieťa narodí, utíšenie svojich potrieb sa dožaduje hlasným plačom, ktorý je vo svojej podstate agresívnou reakciou. V tomto prípade je súčasťou pudu sebazáchovy. Rozlišujeme teda agresivitu, ktorej konečný dôsledok je priaznivý a tú, ktorá má deštruktívne dôsledky. Niekedy môže byť ťažké určiť túto hranicu presne a existujú situácie v ktorých je sporné či je agresivita ešte spoločensky prijateľná alebo nie. Pre dieťa je k zdravému vývinu už od začiatku dôležité, aby bolo umiestnené v bezpečnom prostredí milujúcej rodiny, ktorá mu poskytuje ochranu a podporu.

Nedostatok náklonnosti a lásky v kojeneckom veku spôsobuje psychické, fyzické a sociálne poškodenie, v ťažkých prípadoch môže dokonca viesť k tomu, že dieťa sa neskôr nie je schopné presadzovať ani ohlasovať svoje oprávnené nároky. (Koukolník, Drtinová, 2001)

V rodinách, kde sa vyskytujú agresívne deti, rodičia spravidla:

nedokážu dať dieťaťu najavo city a pocit spolupatričnosti,
nedokážu poskytnúť dieťaťu dostatočný dohľad,
nedokážu stanoviť zrozumiteľne a dôsledne pravidlá a ciele,
nedokážu prejsť nesúhlas so správaním dieťaťa a riešiť s ním dôležité otázky,
nedokážu ovládať svoje emócie v krízových situáciách,
nedokážu uplatňovať pravidlá výchovy.

Keď títo rodičia riešia nejaké problémové situácie, skôr kričia, ako by problém priamo riešili. Pokiaľ sa otázku disciplíny a poriadku snažia vyriešiť, jednajú skôr v dôsledku svojej aktuálnej nálady ako kvôli závažnosti detského činu. Svojou reakciou

tak odmietajú osobu dieťaťa a nie jeho konkrétne správanie. (Train, A. 2001)

Veľa sa popísalo na tému vplyvu vzťahu matky a dieťaťa a jeho dôležitosti už vo veľmi ranom veku. Dnes je teória attachmentu všeobecne známa ale málokto si uvedomuje, ako veľmi na dieťa vplyva psychický stav matky a jej prístup k tehotenstvu. Mohla by popôrodná depresia, takzvané 'baby blues', ktorá je v zdravotníctve vnímaná ako normálny sprievodný jav popôrodnej hormonálnej zmeny mať väčšiu váhu ako sme si mysleli? Ponúkam vám výsledok jednej veľmi zaujímavej

štúdie:

Depresia matky pred pôrodom má zvýšený vplyv na agresivitu časti potomkov aj vtedy ak sa 'odčítajú' ďalšie epizódy depresie a nepriaznivé vzťahy v rodine.

Najagresívnejšia bola časť detí matiek depresívnych tretí mesiac po pôrode, u ktorých bola neskôr evidovaná ešte jedna epizóda depresie v priebehu dlhšieho času.

(Koukolík, F. 2008)

Na agresivitu dieťaťa priamo vplyvajú aj typy rodičovskej výchovy. E. S. Schaefer ich rozdelil podľa miery, v ktorej rodičia svojmu dieťaťu prejavujú lásku a podľa miery kontroly. Asertívne, emočne vyrovnané, nezávislé, tvorivé a sebavedomé dieťa je podľa neho výsledkom demokratickej výchovy, ktorá je charakteristická slobodou, demokraciou a miernym trestaním. Druhým typom je ochránarska výchova, typická dobromyselnosťou, ochraňovaním a zhovievavosťou, ktorá sa u detí prejavuje nesamostatnosťou, egocentrickosťou, emočnou labilitou, poslušnosťou, podriadenosťou a komformným správaním. Druhé dva typy podporujú agresívne správanie. V prípade zanedbávajúcej výchovy, zanedbávaním, ľahostajnosťou a nezúčastnenosťou rodičia u dieťaťa docielia odpor, odmietanie sociálnych pravdiel a agresivitu. Vo štvrtom a poslednom prípade autoritárskej výchovy, ktorá navodzuje prísnu disciplínu a udeľuje tvrdé tresty dieťa namieri agresivitu proti sebe, je hanblivé a neurotické.

V mojej seminárke som sa chcela dotknúť problému nezameniteľnosti rodičovskej role a potreby, aby rodičia svojim prístupom pomohli dieťaťu byť tým najlepším človekom akým byť môžu. Teda aby ich pozitívne genetické vlohy boli maximálne rozvíjané a tie negatívne inhibované.

POUŽITÁ LITERATÚRA

TRAIN, ALAN *Nejčastější poruchy chování dětí : jak je rozpoznat a kdy se obrátit na odborníka.* Praha: Portál 2001

KOUKOLÍK, FRANTIŠEK *Před úsvitem, po ránu : eseje o dětech a rodičích.* Praha: Karolinum 2008

KOUKOLÍK, F. DRTINOVÁ, J. *Zlo na každý den.* Praha: Galén, 2001.